

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-91-38>

УДК 33.336.1:352

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

THE ECONOMIC NATURE AND CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF FINANCIAL SUPPORT FOR ENTERPRISE DEVELOPMENT

Суммар Дмитро ВолодимировичPhD з фінансів, банківської справи та страхування,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0480-0027>**Summar Dmitro**

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

У статті досліджено теоретичні засади фінансового забезпечення агропромислових підприємств та обґрунтовано його місце в системі управління розвитком суб'єктів господарювання. Розкрито еволюцію наукових підходів до трактування поняття «фінансове забезпечення» та проведено їх систематизацію за основними концептуальними напрямками. Обґрунтовано відмінності між категоріями «фінансова безпека» та «фінансове забезпечення», доведено доцільність переходу від стабілізаційної концепції фінансової безпеки до процесно-орієнтованої моделі фінансового забезпечення. Запропоновано авторське визначення фінансового забезпечення агропромислових підприємств, яке враховує специфіку галузі, сезонність виробництва, тривалість виробничого циклу, високий рівень природно-кліматичних, ринкових та фінансових ризиків. Удосконалено класифікацію функцій фінансового забезпечення шляхом доповнення її інвестиційною та контрольною функціями.

Ключові слова: фінансове забезпечення, агропромислові підприємства, фінансові ресурси, фінансова безпека, фінансовий механізм, джерела фінансування, фінансові ризики, фінансова стійкість, інвестиційне забезпечення, конкурентоспроможність.

The current stage of development of the national economy is characterized by various crisis situations caused by high volatility in the external environment and shifts in the global economic paradigm. This trend requires countries to create the necessary conditions for ensuring a stable financial system at the micro level – one capable of responding to various risks and minimizing their negative consequences for the national economy. This article examines the theoretical foundations of financial support for agro-industrial enterprises and justifies its role in the system of managing the development of business entities. It traces the evolution of scientific approaches to interpreting the concept of “financial support” and systematizes them according to key conceptual directions. The differences between the categories of “financial security” and “financial support” are substantiated, and the feasibility of transitioning from a stabilization-oriented concept of financial security to a process-oriented model of financial support is demonstrated. The author proposes a definition of financial security for agro-industrial enterprises that takes into account the industry's specific characteristics, the seasonality of production, the length of the production cycle, and the high level of natural, climatic, market, and financial risks. The classification of financial support functions has been refined by adding investment and control functions to it. The key features of financial support for agro-industrial enterprises have been identified, and an expanded production-integrated cycle has been developed, covering the resource-supply, agricultural production, processing and production, storage and logistics, marketing and sales, and investment and reproduction stages. For each stage, the specific financial needs, sources of financing, and major financial risks are described. The necessity of a comprehensive approach to managing the financial resources of agro-industrial enterprises is substantiated; this approach ensures increased capital efficiency, financial stability, investment activity, and competitiveness in the face of modern economic challenges.

Keywords: financial support, agro-industrial enterprises, financial resources, financial security, financial mechanism, sources of financing, financial risks, financial stability, investment support, competitiveness.

Постановка проблеми. Сучасному етапу розвитку національної економіки притаманні різні кризові ситуації, які викликані високою мінливістю зовнішнього середовища та змінами світової економічної парадигми. Така тенденція вимагає від країн створення необхідних умов для забезпечення стабільної фінансової системи на мікрорівні, яка здатна реагувати на різні ризики та мінімізувати їх негативні наслідки для національної економіки. У подібних умовах підвищується значення фінансової безпеки держави, яка орієнтована не лише на захист економічних інтересів, а і створення сприятливих умов для сталого розвитку.

Нинішні умови, зокрема повномасштабна війна, ускладнили підтримку економічної діяльності та повноцінне використання потужностей, враховуючи ризик втрати сільськогосподарських угідь, обладнання, майна, врожаю та якості ґрунту через прямі обстріли. Спостерігається також ускладнення логістики та експортних можливостей, падіння внутрішнього попиту через спад національної економіки, втрата багатьох підприємств, у тому числі агропромислових, підвищення собівартості виробництва через інфляційні процеси та подорожчання паливно-мастильних матеріалів. Тому, якщо питання розвитку були актуальними у довоєнний період, то в умовах війни акценти зміщувалися на забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання АПК України. Це актуалізує завдання вдосконалення теоретико-методологічних і практичних засад оцінки фінансово-економічної безпеки, у тому числі створення належної інформаційно-аналітичної бази для управління параметрами стійкості та життєздатності бізнесу в значно складнішому бізнес-середовищі. В умовах сьогодення існує нагальна потреба в ефективному управлінні та контролі рівня економічної безпеки підприємств з метою своєчасного виявлення існуючих ризиків та попередження можливих загроз на основі використання сучасних інформаційно-технологічних розробок. Це передбачає формування універсальних та ефективних механізмів забезпечення належного рівня ключової складової економічної безпеки – фінансової безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та прикладні аспекти фінансового забезпечення діяльності підприємств досліджуються у працях багатьох вітчизняних науковців. Значну увагу вчені приділяють визначенню економічної сутності фінансового

забезпечення, його місця у структурі фінансового механізму, системі фінансових відносин, а також формам, методам, інструментам і джерелам формування фінансових ресурсів. А. Чупіс, К. Кашенко фінансову безпеку розглядають як систему кількісних і якісних параметрів фінансового стану агропромислових підприємств, які в сукупності відображають рівень його фінансової захищеності [1].

В. Делас, Є. Носова, О. Яфінович зазначають, що система фінансової безпеки конкретного підприємства передбачає диференційований рівень кількісних та якісних параметрів захисту його фінансових інтересів, адекватний його фінансовій філософії. Тому формування фінансової безпеки суб'єкта господарювання ґрунтується на фінансовій філософії конкретного окремого підприємства, яка описує систему базових принципів його фінансової діяльності в цілому. Вона охоплює не тільки економічні, але й поведінкові управлінські позиції, що організовані відповідно до процесу фінансового розвитку підприємства. Фінансова складова економічної безпеки є найважливішою, оскільки організація грошових потоків і формування доходів впливає на більшість складових економічної системи суб'єкта господарювання [2].

Н. Іванисько розглядає фінансове забезпечення в розрізі трьох основних груп: через систему джерел і форм фінансування; у якості сукупності економічних відносин та через призму заходів і ряду умов, що забезпечують процес формування й використання фінансових ресурсів, систематизованих за певною метою [3].

С. Бестужева до ключових аспектів фінансового забезпечення відносить його трактування як: систему взаємодії між суб'єктами акумулювання фінансових ресурсів; процес покриття витрат фінансовими ресурсами і накопичення таких ресурсів; сукупність різних методів, інструментів і важелів, які використовуються при створенні й використанні фінансових ресурсів; систему форм та джерел фінансування; діяльність, що спрямована на управління капіталом [4].

Н. Пігуль, О. Люта та А. Бойко поняття фінансового забезпечення розглядають у вузькому й широкому розумінні, виділивши чотири підходи до її трактування, зокрема: підсистему фінансово-кредитного механізму; спосіб покриття витрат фінансовими ресурсами; метод впливу на соціальні й економічні процеси; достатній розмір грошових фондів [5]. І. Єпіфанова дотримується подібного під-

ходу. У вузькому розумінні фінансове забезпечення відображає систему фінансування, яка реалізується через форми й методи, а в широкому – систему фінансових відносин, котра володіє ширшим масивом методів і форм, що сприяють створенню, мобілізації й використанню різних фондів на рівні підприємств і країни [6].

В. Колосок та К. Дроботіна фінансове забезпечення розглядають як сукупність конкретних форм і методів залучення та ефективного використання ресурсів [7]. В. Дудник і В. Гмиря трактують фінансове забезпечення як інструмент фінансової системи, через який здійснюється акумулювання та розподіл грошових ресурсів, що відображає роль фінансів у впливі на різноманітні напрями суспільного поступу [8]. Водночас, незважаючи на значну кількість наукових праць, недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного трактування фінансового забезпечення агропромислових підприємств із урахуванням їх галузевої специфіки, сезонності та циклічності виробництва, тривалості операційного циклу, високого рівня природно-кліматичних, біологічних, ринкових і фінансових ризиків. Потребують подальшого розвитку положення щодо систематизації функцій фінансового забезпечення, диференціації джерел фінансування за етапами виробничо-інтегрованого циклу та формування адаптивного механізму залучення й ефективного використання фінансових ресурсів в умовах економічної нестабільності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розвиток теоретико-методичних засад фінансового забезпечення агропромислових підприємств шляхом систематизації існуючих наукових підходів до його трактування, обґрунтування відмінностей між категоріями «фінансова безпека» та «фінансове забезпечення», визначення особливостей фінансового забезпечення агропромислового виробництва, удосконалення його функцій і формування авторського підходу до визначення сутності фінансового забезпечення в умовах сучасних економічних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах господарювання забезпечення фінансової стабільності підприємства набуває комплексного характеру та виходить за межі традиційного розуміння фінансової безпеки. Фінансова безпека підприємства розглядається як його здатність підтримувати стабільний фінансовий стан,

зберігати платоспроможність, ліквідність і фінансову стійкість, а також протидіяти внутрішнім і зовнішнім фінансовим загрозам у довгостроковій перспективі. Вона формується на основі раціонального співвідношення власного й позикового капіталу, ефективного управління грошовими потоками та контролю фінансових ризиків.

Водночас фінансова безпека має переважно стабілізаційний характер, оскільки орієнтована на збереження досягнутого рівня фінансового стану та недопущення кризових явищ. За умов посилення конкурентного тиску, зростання потреб у фінансуванні інвестиційних та інноваційних проєктів, а також підвищення вимог до адаптивності підприємств така концепція виявляється обмеженою з точки зору забезпечення сталого розвитку. Це зумовлює необхідність переходу від фінансової безпеки як стану до фінансового забезпечення як безперервного управлінського процесу.

Фінансове забезпечення діяльності підприємства слід розглядати як системний процес формування, акумулювання, розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів, спрямований на реалізацію поточних і стратегічних цілей розвитку. На відміну від фінансової безпеки, фінансове забезпечення має динамічний і проактивний характер та передбачає активне залучення фінансових ресурсів з різних джерел, включно з державними програмами підтримки та антикризовими інструментами, оптимізацію їх структури та підвищення ефективності використання з урахуванням пріоритетів розвитку підприємства.

Перехід від фінансової безпеки до фінансового забезпечення відображає зміну управлінської парадигми – від орієнтації на мінімізацію фінансових ризиків і підтримання стабільності до формування фінансового потенціалу, здатного забезпечити зростання, інвестиційну активність та конкурентоспроможність підприємства. При цьому фінансова безпека залишається необхідною передумовою фінансового забезпечення, проте сам процес залучення та використання ресурсів може здійснюватися навіть за умов тимчасової нестійкості фінансового стану підприємства завдяки використанню зовнішніх джерел підтримки та адаптивних управлінських механізмів.

Фінансове забезпечення агропромислових підприємств виступає одним із ключових чинників стабільного розвитку та дієвого

функціонування. Агропромисловий комплекс об'єктивно можна вважати вагомим домінантом у забезпеченні продовольчої безпеки країни загалом. При цьому необхідно враховувати, що його функціонування перебуває в безпосередній взаємодії із доступністю фінансових ресурсів. Адже для реалізації виробничих процесів усім суб'єктам потрібне залучення значної кількості різних інвестицій у технічне оснащення, модернізацію й оновлення технологічних процесів, розвиток працівників тощо.

Враховуючи, що агропромислова сфера залишається однією з найуразливіших відносно економічних, природних, ринкових та інших викликів, недостатнє фінансування провокує зниження продуктивності, скорочення виробництва та уповільнення функціонування суб'єктів загалом. Зважаючи на означене, питання ефективного фінансового забезпечення агропромислового виробництва було і залишається доволі актуальним для підприємств, регіону та країни в цілому.

Фінансове забезпечення можна трактувати як структурну підсистему фінансово-кредитного механізму, яка об'єднує джерела і форми

фінансування розвитку економічної та соціальної сфер суспільства.

Загалом, серед науковців доволі різняться погляди щодо трактування досліджуваного поняття.

У табл. 1 представлено систематизацію поглядів науковців на трактування поняття фінансового забезпечення за чотирма ключовими ознаками, серед яких: метод (функція) фінансового забезпечення; система фінансових відносин (заходів); система джерел і форм фінансування; комплекс заходів економічного зростання.

Найповнішим можна вважати підхід, у якому поєднуються елементи всіх груп, оскільки він дозволяє розглядати фінансове забезпечення не лише як сукупність джерел фінансування чи окремих елементів фінансового механізму, а як цілісну систему взаємопов'язаних процесів акумулювання, розподілу й ефективного використання фінансових ресурсів для підтримки, розвитку й модернізації діяльності підприємства. Саме комплексний підхід є найбільш доцільним для аналізу фінансового забезпечення агропромислових підприємств, оскільки враховує специфіку їх функціону-

Таблиця 1

Систематизація поглядів щодо трактування поняття фінансового забезпечення

Ознака	Автори	Характеристика
Фінансове забезпечення є методом (функцією) фінансового механізму	Н. Карпишин, О. Гривківська, К. Кватернюк, Ю. Кірсанова, О. Васирик, Я. Буздуган	Фінансове забезпечення виступає елементом фінансового механізму, який використовується при розподілі й перерозподілі фінансових ресурсів. Зосереджують увагу на формах, методах та інструментах фінансування. Наголошують, що фінансове забезпечення спрямоване на зміцнення національної економіки, тобто має вагомий вплив на макрорівні.
Фінансове забезпечення виступає системою фінансових відносин (заходів)	Т. Захарченко, І. Осьмірко, О. Стефанишин, В. Ільчук, П. Шпомер, О. Колодізева	Фінансове забезпечення є сукупністю економічних відносин і заходів, які зосереджуються на формуванні й використанні фінансових ресурсів. Визначають, що пошук, акумулювання й раціональне використання виступають важливими факторами. Враховуються організаційні форми, методи й принципи фінансування. Такий підхід поєднує фінансові й організаційні аспекти.
Фінансове забезпечення є системою джерел і форм фінансування	І. Зятковський, Л. Васечко, Г. Возняк, О. Міщук	Фінансове забезпечення зосереджується на формах і джерелах фінансування, які сприяють розвитку соціальної й економічної сфер. Розглядають різні джерела й форми фінансування. Акцентують на інноваційному векторі фінансового забезпечення.
Фінансове забезпечення визначається комплексом заходів економічного зростання	О. Міщук, Т. Говорушко, І. Козій	Фінансове забезпечення виступає комплексом заходів (інструментарієм), які спрямовані на економічне зростання й розвиток на мікро- й макрорівнях. Враховує фінансові й економічні наслідки фінансового забезпечення.

Джерело: сформовано автором

вання. Крім того, такий підхід дає змогу оцінювати фінансове забезпечення одночасно з позицій формування ресурсної бази, вибору оптимальних джерел фінансування та забезпечення ефективного використання коштів. При цьому важливо враховувати, що фінансове забезпечення не є статичним поняттям, а змінюється під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, що потребує постійної адаптації механізмів фінансування до умов господарювання.

Фінансове забезпечення охоплює процеси формування й використання ресурсів підприємства шляхом узгодження та вдосконалення співвідношення його різних форм, що дає змогу забезпечити такі обсяги коштів для господарської діяльності, які дозволяють не лише уникати збитків, а й підвищувати результативність роботи та сприяти зміцненню економіки в цілому.

У контексті агропромислового виробництва вважаємо за доцільно запропонувати чотири функції фінансового забезпечення (рис. 1).

Перелік логічно доповнити інвестиційною й контрольною функціями, які мають вирішальне значення в забезпеченні сталого розвитку агропромислових підприємств. Інвестиційна зосереджена на спрямуванні коштів на розширення виробництва шляхом модернізації та підвищення технологічного рівня. Контрольна функція сприяє ефективному управлінню фінансовими потоками за рахунок оптимізації витрат і мінімізації ризиків. Ресурсна функція подібна до забезпечувальної, яку пропонують вітчизняні автори, але

доповнена конкретними формами використання фінансових ресурсів.

Основні теоретичні засади розвитку фінансового забезпечення можна розглянути через кілька ключових аспектів (рис. 2).

Ефективне управління фінансовими ресурсами сприяє не лише оптимізації витрат і підвищенню рентабельності, але й формуванню основ для стабільного економічного зростання. Використання системного підходу до фінансового забезпечення дозволяє підприємствам адаптуватися до змінюваних умов ринку та знижувати вплив негативних ризиків [2].

Фінансове забезпечення є невід'ємною ресурсною та інструментальною основою управління підприємством в умовах сучасної економіки. Воно визначає механізми акумуляції, розподілу та використання фінансових ресурсів, що забезпечує виконання функцій фінансового менеджменту, зокрема планування, управління ризиками та реалізації інвестиційних проєктів. Основною його особливістю є здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища, включаючи коливання ринкових умов, зміни в законодавстві та соціально-економічні виклики. Фінансове забезпечення створює матеріальну і інструментальну базу для стратегічного планування та прогнозування фінансових потоків, а також для залучення зовнішніх джерел фінансування, що підвищує гнучкість і стійкість підприємства в процесі його розвитку [2].

Отже, фінансове забезпечення є динамічним і багатограним процесом, що вимагає

Ресурсна	•Забезпечення агропромислових підприємств фінансовими ресурсами для провадження господарської діяльності, зокрема придбання сировини й матеріалів, основних засобів, оплати праці й покриття інших операційних витрат.
Інвестиційна	•Спрямування фінансових ресурсів на розвиток виробництва, особливо технологічних процесів, оновлення матеріально-технічної бази, інноваційне переоснащення, підвищення продуктивності тощо.
Регулююча	•Забезпечення регулювання аграрного сектору через систему державних важелів і стимулів.
Контрольна	•Здійснення управлінських і контрольних функцій за фінансовими потоками з метою забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів, у т.ч. оптимізації витрат і мінімізації ризиків.

Рис. 1. Функції фінансового забезпечення агропромислових підприємств

Джерело: сформовано автором

Фінансові ресурси	•Грошові кошти та інші активи, які можуть бути використані для виконання фінансових зобов'язань.
Фінансова стабільність	•Включає забезпечення рівноваги між доходами і витратами, а також між активами і зобов'язаннями.
Планування та бюджетування	•Бюджет – план фінансових ресурсів на певний період, що дозволяє прогнозувати доходи і витрати. •Планування – стратегічне управління фінансами, що включає визначення цілей і шляхів їх досягнення.
Фінансовий аналіз	•Забезпечує оцінку ефективності використання фінансових ресурсів.
Фінансова політика	•Сукупність заходів, спрямованих на регулювання фінансових відносин.

Рис. 2. Ключові аспекти розвитку фінансового забезпечення

Джерело: сформовано автором

постійної уваги до змінюваних умов та готовності адаптуватися для досягнення успіху в конкурентному середовищі.

Агропромислові підприємства функціонують у доволі специфічній галузі економіки, що має характерні саме для неї особливості, які відрізняють потребу у фінансовому забезпеченні від інших сфер діяльності та впливають на його розвиток. До таких можна віднести наступні (рис. 3).

Агропромислові підприємства є доволі специфічними та відзначаються циклічністю й сезонністю виробництва, яке безпосередньо впливає на рух грошових потоків. Особливо це актуально до рослинництва, адже більшість витрат (насіння, засоби захисту, добрива, паливо, заробітна плата) підприємство несе в період посівних робіт. При цьому дохід від реалізації суб'єкт господарювання отримує після збору й збуту врожаю, в осно-

вному восени, що створює певні фінансові ризики.

Для їх покриття підприємства використовують власні фінансові резерви або короткострокові кредити та отримують державну допомогу. Діяльність підприємств відзначається тривалим виробничим циклом від кількох місяців у рослинництві до декількох років у виноградарстві, садівництві, тваринництві. Така тенденція ускладнює фінансове планування та потребує довгострокового фінансування й ефективного управління обіговими коштами.

Відповідність ринковим умовам потребує постійного техніко-технологічного оновлення, що вимагає значних капіталовкладень. Паралельно суттєві витрати ідуть на поточні потреби та розвиток інфраструктури в цілому. Зважаючи на це, агропромислові підприємства доволі часто залучають кредитне фінан-

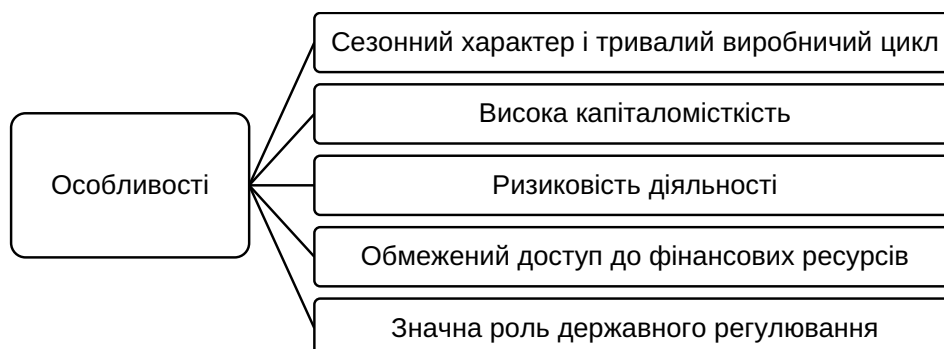

Рис. 3. Особливості діяльності агропромислових підприємств, що впливають на їх розвиток фінансового забезпечення

Джерело: сформовано автором

сування, лізингові програми чи інвестиційні кошти, що впливають на фінансову стійкість господарюючих суб'єктів.

Діяльність агропромислових підприємств характеризується високим рівнем погодних, біологічних, ринкових та інших ризиків. Непередбачувані природні катаклізми можуть значно зменшити врожайність та спровокувати скорочення потенційних доходів або фінансові збитки. Тому важливого значення набуває необхідність створення механізмів страхування ризиків, участь у державних компенсаційних програмах та диверсифікація джерел доходів господарюючих суб'єктів. Хвороби рослин і тварин призводять до виробничих втрат та потребують фінансових витрат для забезпечення їх профілактики. Ринкові ризики, зокрема суттєве коливання цін та нестабільність на внутрішньому аграрному ринку, обґрунтовують потребу в пошуку різних паралельно існуючих програм планування доходів і витрат. Для цього можна застосовувати інструменти хеджування й диверсифікації виробництва.

Мікро-, малі й середні підприємства доволі часто зіштовхуються з труднощами в залученні фінансових ресурсів. Вони мають обмежений доступ до банківських кредитів, обумовлений високими ризиками, значними відсотковими ставками, недостатньою заставою. Крім того, даний сектор характеризується тривалим періодом окупності інвестицій, що зменшує його привабливість для інвесторів і банків. Установлені фактори вимагають пошуку нових шляхів зниження вартості фінансування. Агропромислові підприємства нині стратегічно важливі для продовольчої безпеки країни, тому на його фінансове забезпечення безпосередньо впливає державна політика [1]. Державна підтримка реалізується через дотації, компенсаційні виплати, пільгове кредитування, регулювання цін і податкових ставок на окрему продукцію. Водночас нестабільність державної політики і зміни бюджетного фінансування можуть створювати додаткові фінансові ризики для агропромислових підприємств. Означені фактори визначають специфіку її фінансового забезпечення та вимагають комплексного підходу до управління фінансовими потоками. Налаштування стійких умов функціонування даної галузі дозволить створити передумови її розвитку та підвищення конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів.

Ефективне управління фінансовими ресурсами агропромислових підприємств потребує

врахування їхньої багатостадійної та інтегрованої структури виробничо-господарського циклу, який охоплює як сільськогосподарське виробництво, так і переробку, логістику, збут та інвестиційне відтворення. Поділ фінансового забезпечення за розширеними етапами дає змогу більш комплексно оцінювати потреби підприємств у фінансових ресурсах, визначати їх оптимальну структуру та вдосконалювати механізми залучення капіталу [1]. Ресурсно-забезпечувальний, сільськогосподарсько-виробничий, переробно-виробничий, зберігально-логістичний, збутово-реалізаційний та інвестиційно-відтворювальний етапи характеризуються суттєво відмінними фінансовими вимогами, що обумовлює необхідність застосування диференційованих фінансових інструментів та джерел фінансування.

Кожен із визначених періодів має специфічний характер формування фінансових потреб. На ресурсно-забезпечувальному етапі ключове значення має формування достатнього обсягу оборотного капіталу для закупівлі сировинних та матеріально-технічних ресурсів, що забезпечують безперервність виробничого процесу. Сільськогосподарсько-виробничий етап характеризується високою залежністю від природно-кліматичних факторів і біологічних процесів, що зумовлює необхідність залучення оборотного капіталу, державної підтримки та страхових інструментів для мінімізації ризиків. На переробно-виробничому етапі фінансова політика спрямовується на забезпечення безперервності технологічних процесів, оновлення обладнання та покриття високих операційних витрат, що передбачає використання кредитів, лізингу та інвестиційних ресурсів. Зберігально-логістичний етап передбачає концентрацію фінансових ресурсів на забезпеченні належних умов зберігання, пакування та транспортування продукції, що безпосередньо впливає на її якість і ринкову вартість.

На збутово-реалізаційному етапі відбувається трансформація виробничих витрат у грошові надходження, при цьому зростає вплив ринкових, валютних та кредитних ризиків, пов'язаних із реалізацією продукції та розрахунками з контрагентами. Інвестиційно-відтворювальний етап спрямований на формування довгострокового потенціалу розвитку підприємства через модернізацію виробничих потужностей, цифровізацію процесів та впровадження інновацій, що потребує залучення стратегічних інвестиційних ресурсів і характеризується довгим періодом окупності та під-

вищеними інвестиційними ризиками. У ході дослідження встановлено, що диференціація фінансових джерел може здійснюватися не лише за формальними критеріями (власні й позикові кошти), а й за рівнем доступності, стабільності й ефективності. Тобто можна виокремити: традиційні джерела: власні кошти, банківські кредити, державні субсидії; альтернативні фінансові джерела: аграрні розписки, венчурне фінансування; фондові ресурси; інноваційні фінансові механізми: зелені облигації, страхові послуги, краудфандинг тощо.

Отже, кожен період функціонування підприємства характеризується наявністю різних фінансових інструментів, які включають власні й залучені фінансові ресурси. Ефективне управління фінансовими потоками сприятиме мінімізації ризиків, підвищенню прибутковості та забезпеченню стабільного зростання в довгостроковій перспективі.

Виходячи з наведеного, вважаємо за доцільне запропонувати власне трактування досліджуваного поняття, яке поєднує класичне бачення із специфічними особливостями агропромислового вектору впливу, за якого фінансове забезпечення агропромислового підприємства необхідно розглядати як систему акумулювання, розподілу й ефективного використання фінансових ресурсів для підтримки, розвитку й модернізації підприємства на всіх етапах функціонування для створення економічно стійкого середовища

і забезпечення його конкурентної ринкової позиції в умовах нестабільних виробничих циклів і системи внутрішніх і зовнішніх ризиків.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. За результатами узагальнення наукових підходів до трактування дефініції фінансового забезпечення встановлено багатовимірність і відсутність єдиного універсального визначення цього поняття. У наукових працях фінансове забезпечення розглядається як метод фінансового механізму, система фінансових відносин, сукупність джерел і форм фінансування або комплекс заходів економічного розвитку. Така різноманітність підходів підтверджує складний, системний характер фінансового забезпечення, яке доцільно розглядати не як статичний стан, а як динамічний, цілеспрямований і безперервний процес формування, розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів із застосуванням відповідних методів, інструментів і важелів. Особливої ваги дефініція фінансового забезпечення набуває для агропромислового виробництва, функціонування якого характеризується сезонністю, циклічністю, високим рівнем ризиків і залежністю від зовнішніх чинників, що зумовлює необхідність трактування фінансового забезпечення з урахуванням галузевої специфіки, нестабільності виробничих циклів та підвищених вимог до адаптивності фінансових механізмів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Chupis A., Kashenko K. Financial Security of Agricultural Enterprises. *Scientific Journal of Warsaw University of Life Sciences, Economics and Organization of Agri-Food Economy*. 2012. Vol. 96. DOI: 10.22630/EIOGZ.2012.96.13.
2. Delas V., Nosova E., Yafinovich O. Financial Security of Enterprises. *Procedia Economics and Finance*. 2015. Vol. 27. P. 248-266. DOI: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00998-3](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00998-3).
3. Іванисько Н. М. Теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 1 (107). С. 156-162. DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2024-1\(107\)-156-162](https://doi.org/10.26642/jen-2024-1(107)-156-162).
4. Бестужева С. В. Теоретико-методичні аспекти вибору форми фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-60>.
5. Пігуль Н., Люта О., Бойко А. Фінансове забезпечення соціальної сфери в Україні. *Вісник Національного банку України*. 2015. № 1. С. 30-35.
6. Єпіфанова І. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств : теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2019. 384 с.
7. Колосок В. М., Дроботіна К. М. Формування фінансового забезпечення стратегічного управління великих промислових підприємств. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки*. 2012. № 1 (23). С. 5-11.
8. Дудник О. В., Гмиря В. П. Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Фінанси і кредит*. 2012. № 1 (32).

REFERENCES:

1. Chupis A., Kashenko K. (2012) Financial security of agricultural enterprises. Scientific Journal of Warsaw University of Life Sciences. *Economics and Organization of Agri-Food Sector*, no. 96, pp. 157–166. DOI: 10.22630/EIOGZ.2012.96.13.
2. Delas V., Nosova E., Yafinovich O. (2015) Financial security of enterprises. *Procedia Economics and Finance*, vol. 27, pp. 248–266. DOI: 10.1016/S2212-5671(15)00998-3.
3. Ivanyisko N. M. (2024) Teoretychni pidkhody do vyznachennia finansovoho zabezpechennia [Theoretical approaches to the definition of financial support]. *Economics, Management and Administration*, no. 1(107), pp. 156–162. DOI: 10.26642/ema-2024-1(107)-156-162.
4. Bestuzheva S. V. (2023) Teoretyko-metodolohichni aspekty vyboru formy finansovoho zabezpechennia zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriemstva [Theoretical and methodological aspects of choosing the form of financial support for the enterprise's foreign economic activity]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 47. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-47-60.
5. Pihul N., Liuta O., Boiko A. (2015) Finansove zabezpechennia sotsialnoi sfery v Ukraini [Financial provision for the social sphere in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy – Bulletin of the National Bank of Ukraine*, no. 1(227), pp. 30–35.
6. Yepifanova I. Yu. (2019) Upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu promyslovykh pidpriemstv: teoretyko-metodolohichni aspekty finansovoho zabezpechennia [Management of innovative activity of industrial enterprises: Theoretical and methodological aspects of financial support]. Vinnytsia: Vinnytsia National Technical University. VNTY, 2019. 384 c. (in Ukrainian)
7. Kolosok V. M., Drobotina K. M. (2012) Formuvannia finansovoho zabezpechennia stratehichnoho upravlinnia velykykh promyslovykh pidpriemstv [Formation of financial support for strategic management of large industrial enterprises]. *Visnyk Pryazovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky – Reporter of the Pryazovskyi State Technical University. Section: Economic Sciences*, no. 23, pp. 5–11. DOI: 10.31498/2225-6725.23.2012.21335.
8. Dudnyk O. V., Hmyria V. P. (2012) Formuvannia finansovykh resursiv silskohospodarskykh pidpriemstv [Formation of financial resources of agricultural enterprises]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Serii: Finansy i kredyt – Bulletin of Sumy National Agrarian University. Series: Finance and Credit*, no. 1(32), pp. 105–109.

Дата надходження статті: 21.07.2026

Дата прийняття статті до публікації: 28.09.2026

Дата публікації статті: 23.10.2026